

Egy „érdemes izraelita polgár” Kornstein Ignác

Még alig száradt meg a tinta a zsidók polgári egyenjogúsításáról szóló törvény szentesítésén, amikor Nyíregyházán több városi képviselő indítványára 1868 januárjában a „helybeli érdemes izraelita” polgárok közül kilencet a város képviselő-testületének tagjává választottak.¹ Köztük volt két egykori 1848/49-es honvédtiszt is: Hoffmann Adolf – róla decemberi számunkban jelent meg írás – és Kornstein Ignác.²

Kornstein Ignác életének mozaikjait részben Bona Gábor kutatásai alapján, részben a korabeli újsághírekből, illetve egyéb dokumentumokból tudjuk összerakni – sajnos közel sem teljes képpé.

Ungváron született 1826 körül. Édesapja kereskedő volt, s 1845-től ő maga is kereskedő szakra járt a bécsi egyetemre.³ 1849-ben önként állt be harcolni a magyar szabadságért. Először az Ung megyei önkéntes zászlóaljban szolgált őrmesterként, majd 1849 tavaszán számvevőhadnaggyá nevezték ki az újonnan megalakult 89. honvédszászlóaljhoz.⁴ Ez az alakulat júniustól a felső-magyarországi hadszíntéren a cári főszereg ellen küzdött.⁵

Nyíregyházára való költözése után hamar a tekintélyes polgárok sorába emelkedett. Mintegy három évtized alatt kifejtett tevékenysége jelentősen hozzájárult a város gazdasági életének fellendítéséhez. Azok közé az emberek közé tartozott, akik – Kölcsény szavaival élve – hatnak, alkotnak, gyarapítanak – bárhol is éljenek.

Nyíregyháza földrajzi fekvése és az 1858-tól megindult vasúti közlekedés nagyon jó feltételeket biztosított a gabonakereskedelemnek. E lehetőségeket fölismerve a nyíregyházi kereskedők 1862-ben létrehozták a tőzsdeként működő **Terménycsarnokot**, melynek Kornstein Ignác lett az egyik elnöke. Feladatuk tűzték ki, hogy az „üzlet tisztaságának ellenőrzése által” piacot teremtenek a terményeknek külföldön.⁶ Hét évvel később, 1869-ben Kornstein megalapította a **Nyíregyházi Ipar- és Kereskedelmi Bankot**, melynek haláláig ő volt a vezérigazgatója. A társulás célja a heverő tőke összegyűjtése és ennek olyan jövedelmező célokba való befektetése volt, mellyel elősegítik a kereskedelem és az ipar fejlődését.⁷ Ugyancsak Kornstein Ignác kezdeményezte (Haas Mórral együtt) a **termény- és áru-raktár** létrehozását, melynek nagy előnye volt, hogy a termelők maguk vették át a kereskedői közvetítés szerepét, s így a terményeiknek előnyösebb hitelt és árat biztosíthattak.⁸ A gondolat hosszú tárgyalások után 1887-re valósult meg. Ugyanebben az évben ült össze az a közgyűlés, mely a tiszai ártéri birtokokon helyi érdekű gazdasági **vasút** létrehozását határozta el. A nyíregyházi ideiglenes létesítő bizottság egyik tagjává Kornstein Ignácot is beválasztották.⁹ Halála előtt egy évvel, 1890 augusztusában ismét egy nagyon fontos ügy kezdeményezőjeként találkozunk a nevével. Ő hívta össze azt az értekezletet, mely egy Nyíregyházán létesítendő **gőzmalom** ügyében döntött. Az értekezlet kimondta, hogy a terményfeldolgozása és a lisztészükséglet kielégítése érdekében fontos, hogy

legyen a városban egy gőzmalom, melyhez az alaptőke biztosítására részvénytársaság fog alakulni.¹⁰

Ezek az elképzelések, kezdeményezések egy modern gondolkodású, széles látókörű, jó üzleti-kereskedői érzékkel és kezdeményező-készséggel rendelkező embert mutatnak, kinek tevékenysége jótékonyan hatott az időközben megyeszékhellyé vált Nyíregyháza fejlődésére, az itt élő emberek életére. Ha e gazdasági társulások, események szereplőinek névsorait, illetve a velük kapcsolatos történeteket olvassuk, azt látjuk, hogy ebben a városban, keresztyének és zsidók együtt, egyetértésben gondolkodtak és munkálkodtak a közös célokért. És nem csupán a gazdasági életben.

Az üzleti érdekek fölé helyezett szolidaritás egyik szép példája a református templom építéséhez kapcsolódik. A torony felépítéséhez már nem maradt pénz az egyháznak, kölcsönre volt szükség. A főgondnok azonban nem akart felelősséget vállalni a kölcsön fölvételéért és a kötvény aláírásáért. Ekkor Török Péter presbiter – aki az ipar- és kereskedelmi bank felügyelő bizottságának tagja volt – vállalta az aláírást, mivel Kornstein Ignác igazgató olyan kedvező ajánlatot tett, miszerint a toronyépítéshez szükséges kölcsönt 4,5, legfeljebb 5% kamat mellett „kieszközlendi.”¹¹ Nagylelkű ajánlat volt, hiszen a bank akkoriban 9-12%-os kamatra adott hitelt, s ez annak alig felét jelentette.¹² A templommal együtt így a torony is megépülhetett. Emellett az orgona és a torony javára adakozók listáján magánemberként is ott találjuk Kornstein Ignác nevét.¹³

Nem volt gyermeke, de szívügyeként kezelte a tanügy támogatását is. 1887-ben építették a nyíregyházi evangélikus gimnázium új épületét, melynek homlokzatára Kornstein Ignác a saját költségén készíttette el aranyozott horganylemezből az iskola nevét tartalmazó feliratot.¹⁴ Halála után felesége egy alapítvánnyal emlékezett meg férjének „a nyíregyházi főgymnásium iránt mindenkor tanúsított lelkesedéséről, s hő buzgalmáról.” Az 1000 Ft-os alapítvány kamataiból minden évben két szegény sorsú jeles vagy legalább jó tanulmányi előmenetelű tanuló részesült vallásfelekezetre való tekintet nélkül.¹⁵

Kornstein Ignácot rövid betegség után Bécsben érte a halál 1891. augusztus 19-én. Vasúton szállították haza, és a Kótaji úti temetőben helyezték örök nyugalomra. A Nyírvidék nekrológiájában így jellemezte őt: „jó ember volt, a jók között a legjobbak közül való, ki a vezérletére bízott pénzintézet vezetésében a rideg üzleti szempontokat humánus és minden szép és jó iránt fogékony és érző szívvel tudta érvényesíteni.”¹⁶

Munkálkodásának nyomát, emlékét azóta elsodorta az idő, de méltó rá, hogy az utókor számára több legyen, mint a nyíregyházi zsidó temetőben álló magányos sírkő. Ez az írás az ő emléke előtt hajt fejet kegyelettel és tisztelettel.

Urbán Terézia
(A fotót a szerző készítette.)

¹ Ez a határozat egy 1867-ben – még az egyenjogúsítás szentesítése előtt – született döntés megerősítése volt. (Riczu Zoltán 1992. Zsidó épületek és emlékek Nyíregyházán. Jóna András Múzeum kiadványai 34. kötet. Nyíregyháza. 31.)

² Nyír, 1868. 01. 11. 3.

³ <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/hadnagyok-es-fohadnagyok-az-184849-evi-szabadsagharcban-2/k-D7B/kornstein-ignac-FCE/> Hozzáférés: 2019. 12. 27.

⁴ Közlöny, 1849. 04. 29. 1.

⁵ Bona Gábor 1998. Az 1848-49-es honvédsereg zsidó születésű tisztjei. Múlt és Jövő 1:74

⁶ Nyírvidék, 1881. 09. 29. 2.

⁷ Az ipari és keresk. bank alapszabálya XV_84_1869_73.as_irat_Nyh_Ipar_és_Ker_Bank

⁸ <https://mek.oszk.hu/09500/09536/html/0019/8.html> Hozzáférés: 2019. 12. 30.

⁹ Nyírvidék, 1887. 02. 20. 3-4.

¹⁰ Nyírvidék, 1890. 08. 10. 3.

¹¹ Lukács Ödön 1886. Nyíregyháza szabad, kiváltságolt város története. Nyíregyháza. 439.

¹² Mihók Sándor (szerk). 1879. Magyar Compass. Budapest. 104.

¹³ Nyírvidék, 1882. 12. 17. 3.

¹⁴ Nyírvidék, 1887. 06. 26. 4.

¹⁵ Nyíregyháza_25218_evangelikus_gimnazium_25243_1891_pages54-54

¹⁶ Nyírvidék, 1891. 08. 23. 5.